

První díl Základů geologie od Charlese Lyella (publikovaný v r. 1830) patřil k nejzákladnější Darwinově výbavě spolu s Humboldtovými spisky, barometrem, klinometrem, mikroskopem a geologickým kladívkem. Charles Lyell byl skutečně vedle Humboldta nejvhodnějším lidským modelem „cestujícího badatele“ — nešlo ani tak o to najít mentora v oboru, který byl právě potřeba. Darwin shledal v Základech geologie — tak jako mnozí další — velice svěží, vzrušující a nové ošetření starého předmětu. Tehdy ještě neexistovalo jasné vymezení vědecké oblasti známé dnes jako ekologie, ale existoval volně spojený „balík problémů“ a také způsob pohledu na ně, který je už dnes eko-

logii vlastní. Aby mohl Darwin pohlédnout na Jižní Ameriku tak, jak ji pak skutečně uviděl — přes ekologické prizma, musel nezbytně pochopit, jak jeho dva zde jmenovaní předchůdci přispěli do obecného tréninku ve vědě.

Charles Lyell ovlivňoval Darwina i později, protože spolu korespondovali poté, co Darwin opustil Londýn. Jak dopisy dokládají, tento vliv na autora tehdy již zpracovaného Původu druhů nebyl nevýznamný. Darwin ve svých časných teoriích kladl důraz na konkurenční vyřazování (a nahrazování) druhu v evoluci předcházejícího (jednoduššího) druhem následujícím (pokročilejším). Princip divergence (rozdružování) se mu zdál příliš komplikovaný a protiřečící principu nahrazování. Lyell kladl sugestivní otázky: Jak se mohlo dospět od dávné ekonomie jednoho druhu v určitém prostředí k současné obrovské početnosti a rozmanitosti typů? Nejsou variace, individualita a odchylka alternativou ke konfrontaci v přírodní ekono-

mii? V jednom dopise Lyell doznal, že tuto věc považuje za nejvážnější opomenutí v Původu druhů. A Darwin — přesvědčen navíc želvou na Galapágách, zastávající své nezměněné místo v přírodě po dlouhé časy, během nichž jiní tvorové zabydliili sousední světy — změnil názor. Byl to další významný krok dál od tradičního linnéovského pojetí ekonomie přírody, v němž si druhy udržovaly své místo navěky.

Lyellovy myšlenky našly ještě jiný dopad — v oblasti environmentální filozofie. Zatímco Darwinův raný koncept pokroku konkurencí pomáhal průmyslníkům a politikům zdůvodnit přeměnu světa pouze ve svůj prospěch — a vyhubit třeba orangutany, protože jsou konkurenčně slabší — Lyell byl pionýrem filozofie „přirozených práv“ aplikovaných na vztah člověk — příroda. Jeho názor byl v přímé souvislosti s názorem na dobře fungující ekonomiku přirozeně stále více (evoluci) diverzifikované přírody.

Pavel Kovář